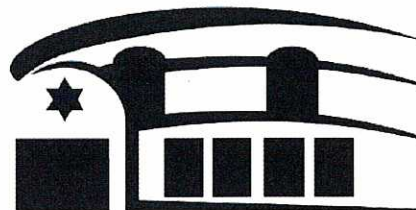


BRS AFTERNOON KOLLEL



Sponsored by Frohlich Financial Group, LLC

SURVEY OF SHAS SUGYAS

הדלקה או הנחה עושה מצוה? WEEK #7:

RABBI EFREM GOLDBERG

פרשת מקץ תשע"ט

THIS WEEK'S LEARNING HAS BEEN SPONSORED BY

DR. IRA AND ARLENE SCHWARTZ

IN MEMORY OF HIS MOTHER

GOLDA BAS REB YISROEL ALTER

*TO SPONSOR A WEEK OF LEARNING, EMAIL RABBI SHABTAI AT RSS@BRSONLINE.ORG



The Dr. Yitzchak Belizon z"l
BEIS MEDRASH OF BRS
בית מדרש יצחק יעקב בליזון של ק"ק בוקה רטון



שבת כב: 1.

אכחושי מצוה קשיא קשיא מאי הוי עלה א"ד הונא בריה דרב יהושע חזינא אי הדלקה עושה מצוה מדליקין מנר לנר ואי הנחה עושה מצוה אין מדליקין מנר לנר דאיבעיא להו הדלקה עושה מצוה או הנחה עושה מצוה ת"ש דאמר רבא דיהוה תפוש נר חנוכה ועומד לא עשה ולא כלום שמע מינה הנחה עושה מצוה התם הרואה אומר לצורכו הוא הנקיט לה ת"ש דאמר רבא דהדלקה בפנים והוציאה לא עשה כלום אא"ב הדלקה עושה מצוה הדלקה במקומו בעינן משום הכי לא עשה כלום אלא אי אמרת הנחה עושה מצוה אמאי לא עשה ולא כלום התם גמי הרואה הוא אומר לצורכו הוא דאדלקה תא שמע דאמר רבי יהושע בן לוי עשית שריתת דולקת והולכת כל היום כולן למיצי"ש מכבה ומדליקה אי אמרת בשלמא הדלקה עושה מצוה שפיר אלא אי אמרת הנחה עושה מצוה האי מכבה ומדליקה מכבה ומגביהה ומנחה⁶ ומדליקה מובעי ליה ועוד מודקא מברכינן אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק נר של חנוכה⁷ ש"מ הדלקה עושה מצוה ש"מ והשתא דאמרינן הדלקה עושה מצוה דהדלקה חריש שומיה וקמן לא עשה ולא כלום דאשה ודאי מדליקה דא"ד יהושע בן לוי נשים חייבות בנר חנוכה⁸ שאף הן היו באותו הנס: אמר רב ששת

רש"י 2.

גנו: סוף סוף ש"מ נר. דהא נדרייה¹ משנגח לטרגא אסור: אי הדלקה עושה מצוה, אי המנוח על מנוחה מלויה מהדלקה מדליקין כדלכתמן כמנחה: ואי הנחה עושה מצוה, ועיקר מנוחה מלא סמחה: אין מדליקין מנר לנר. דהדלקה לאו מנוח היא כולי האי: דאיבעיא ליה גרסי. כלומר דהא מילתא כבר איבעיא לן ומפסגטא דהיא בעיא מפסגטא לן הך: ויהי תפוש נר חנוכה, כיון משהדלקה עד שכנתה: ועמד. לאו דוקא אלא כן לטון הש"ס: לציונו. להשמח ולכא יסרי עסא: בפנים. שנת: והוציאה לחוץ, כדלמנר לעיל² דלרין להייתה על פתח סמו מנחין: אי אמרת בשלמא הדלקה עושה מצוה משום הכי לא עשה ולא כלום, לכין דו היא מנוחה לרין סמינשה במקום חיוץ: מלמוד רבסי. עיו וחודי. עמוד מס 56 ג סבת חלונד בני חודט ניי תבת איציר החכמת

רמב"ן שם 3.

למ"ד תנחה עושה מצוה צריך להדליק ולהניח הנר דלוק במקומו, ומברך בשעת הנחה להניח נר של חנוכה, ולפום הכי גרסי' לקמן⁴⁶ ומגביהה ומדליקה וחזור ומניחה מיבעי ליה, ולי"ג⁴⁷ ומגביהה ומניחה וחזור ומדליקה, ומיחו

חדש שוטה וקטן לא עשה ולא כלום. אשה ולאי מדליקה דאמר ריב"ל גסיס חייבה נר חנוכה שאף הן היו נאורות נס, וכיון שהדלקה עושה מצוה צריך שיהא שמן נר כדי שיעור קודם הדלקה אבל אם צריך והדליק ואח"כ הוסיף שמן עד כדי שיעור⁴⁸ לא ילא ידי מוצמו * :

רא"ש (ב"ז) 4.

תשובות והנהגות (ג:ריח) 5.

והנה בומן האחרון המציאו שמן קרוש, שלאחר הדלקה נעשה צליל, וצ"ע שהרי חלכה היא הדלקה עושה מצוה וכשעת ההדלקה צ"ל למצוה מן המובחר כל השמן ראוי להדליקה, והיינו בשמן שלח ויש בילה וכאלו כולו דולק וכמבואר בראשונים בטוגיא דהמסתפק מושמן חייב משום מכבה ע"ש, והכא הרי קרוש ואינו ראוי, ואשר ע"כ בנר שעה או בנר שמן זית קרוש, ההדלקה היא במה שקרוב בסמוך דוקא ולא בכולו, ולכן לא מועיל למצוה לכתחילה בהידור, ועוד שבנ"ח צריך למצוה מן המובחר דומיא דמקדש וכאן בשעת הדלקה עוד קרוש רהה כמאכל ואין בו חזרת שמן כלל וע"כ יש לצדד בזה, ועוד שבמשנה דפ"ג דטהרות מבואר ששמן קרוש פנים חדשות באו לכאן, ואפילו אם היה השמן טמא נטהר בכך, ועל כן אפילו שלאחר ההדלקה חוזר ונימנה י"ל דאינו חוזר ומתכשר בכך, ועוד שאינו זך שנעשה קרוש רק בהוספת הומר שגורם לכך ואינו דומיא דמקדש, ועכ"פ כשר הוא בכל אופן ולא גרע מנר שעה, אלא שיש לצדד דאינו למצוה מן המובחר כשמן זית, וכמ"ש.

שלטי גבורים 6.

דעה הטור או"ח סי' תרע"ב: לשון רי"א⁴⁹ [שם אות ג] דאע"פ שאם כנחה אין זקוק לה צריך למה נגר חנוכה שמן כשיעור שמהא דולקת עד כדי מנחה ונראה בעיני שאם הדליקה בפני הכות וכנחה צריך עוד לחזור ולהדליקה במקום שאין הכות האויל ואינה יכולה לעמוד בפני הכות הרי הוא כמי שלא נתן זה שמן כשיעור: צ"ד צ"פ דברי הגאונים (שאלתום סי' כו שאלתא ג) מותר השנן והפחילות של נר חנוכה אמורים ליהנות

קובץ דרכי הוראה 7. הרב אשר וויס

ב

ולכן אין הכרח לכאורה אם המדליק יכבה או צוות המטוס ובשני האופנים לא יצא יד"ח וברכתו לבטלה. (ודבר פלא ראיתי בשו"ת האלף לך שלמה סי' רע"ח שהביא בשם הא"ר דהמדליק במקום רוח לא יצא יד"ח, וחלק עליו וכתב לחלק בין פחות מכשיעור שמן דלא יצא ומקום שהרוח יכבה ויצא כיון ומסיבה צדדית אינו ראוי לדלוק, ולא שת לבו דהלכה זו של חט"ז והמג"א היא ומקורו מסי הראשונים, וצ"ע ג).

ולכאורה יש לחזקת כשיטה זו ממה דקיי"ל דנר שבת ונר חנוכה נר שבת קודם כמבואר בשבת כ"ג ע"ב ובשר"ע סי' תרע"ח ס"א ואת"ל דיכול לכבות ויצא יד"ח הלא אפשר לקיים שניהם שידליק לשם ג"ח ויכבנו ויהוו וידליק לשם נר שבת, ולכאורה פשוט דאף דאסור להשתמש במותר השמן שבנ"ח מ"מ מותר להדליק בו נר שבת דמעלין בקודש, ועוד דמהני בו תנאי וכיון

הנה אף דקיי"ל בסימן תרע"ג סעיף ב' דכבתה אין זקוק לה, מ"מ כתבו האחרונים דאם כבה את הנר במזיד זקוק לה ואם לא חזר והדליקו לא יצא יד"ח, כ"כ הפמ"ג בא"א ס"ק י"ב, הגינת ורדים בקרי גן המלך שבטמרו אות מ"ג והביאו הבאר היטב בס"ק י"א, הגר"י עמדין במור וקציעה, הגרש"ק בספר החיים בסי' תרע"א סק"ד ובשו"ת אבני נזר סי' תק"ג, וא"כ בני"ד כשמדליק ומכבה לא יצא כלל יד"ח בהדלקה זו.

ובני"ד נראה דגרע טפי כיון שידוע שאסור להדליק אש במטוס וגם המדליק יודע שלא יתנו לו להדליק ובהכרח יכבו את הנרות תיכף ומיד חו"ל כמדליק במקום הרוח שאינו ראוי לדלוק, וכזה כבר כתב השולט"ג בשם הרי"ז דלא יצא וכ"כ חט"ז בס"ק י' והמג"א בס"ק י"ב, ולא מסתבר לחלק בין מקום שהרוח מכבה את הנר למקום שבנ"א יכבהו כיון שתקנה קבועה היא ואין ספק שיכבהו,

חשוקי חמד 9 (שבת כב)

חדלקת נרות חנוכה או אמירת על הנסים והלל

שאלה אדם הנמצא בכלא ולא יכול לקיים מצות חדלקת נר חנוכה וגם לא לומר על הנסים והלל, כי המקום שם לא נקי, ויכול לשלם שוחד לשר בית הסוהר כדי שישחרר אותו לחצי שעה, או להדלקת נר חנוכה "בשקיעה, או למחרת ביום שיוכל לומר על הנסים והלל כמה יבחר?

תשובה— דין בזה רבינו שלמה קלוגר (בחכמת שלמה חר"ג סעיף א) וכתב: במסכת שבת דף כא ע"ב נאמר: מאי חנוכה? דתנו רבנן בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמויא אינון דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון... לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בחלל ובהודאה. ויש כאן ב' דברים לשאול: א. אמאי שואלת הגמרא מאי חנוכה? הרי תנוקות של בית רבן יודעים מה זה חנוכה? והיא מצוה חביבה על עם ישראל משנות דור ודור. ב. למה הברייתא לא מסיימת שצריך להדליק בהם נר, והיא רק מספרת שקבעום ועשאום ימים טובים בחלל והודאה. והשיב: שאלת הגמרא היתה מהי עיקר מצות חנוכה, האם חדלקת הנר או שמא ההלל והוראה, ולפי זה יוצא שאם לא יכול לקיים את שניהם יבחר בחלל והודאה שהוא עיקר החנוכה.

ויש להעיר דלפי"ז יצא לדינא שאם כבר הדליק נר חנוכה ונבלא בכלא ונמצא במקום שלא נקי ואינו יכול לברך ולהלל, יצטרך למכור כסותו כדי להשתחרר ובשו"ע לא נאמר דבר זה כי אם כלפי השמן. כמבואר בשו"ע (סימן חרעא ס"א) צריך ליתור מאד בהדלקת נרות חנוכה ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה שואל או מוכר כסותו ולוקח שמן לנר. ואולי אין זה קשה כל כך כי הוא דבר דלא שכיח לכן לא כתבוהו. (ויעוין הליכות שלמה מועדים טק י"ז ה).

בית יוסף 10.

ומורה: ואיכא למידק למה קבעו שמה ימים דכיון דשמן שפסך היה צו כדי להדליק לילה אחד ומלא שלא נעשה הנס אלא בשעת לילות. וי"ל שחילקו שמן שפסך לשמנה חלקים וכל לילה היו נחניס צמורה חלק אחד והיה דולק עד הזקק ומלא "שכל הלילות נעשה נס. ועוד י"ל שלאחר שנחנו שמן נגרות המורה כשיעור נשאר הסך מלא כמחלה ויכר הנס חף עלילה הראשונה. אי נמי שכליל ראשון נחנו כל השמן נגרות ודלקו כל הלילה ובזקק מלאו הנרות מלאים שמן וכן ככל לילה ויליה ד:

ד"ר יוסף קארו דברי יוסף 272 סעיף 100 - תשובה 100 - תשובה 100 - תשובה 100 - תשובה 100

שו"ת כתב סופר 11. או"ח סי' קל"ו

ונדווד לרבי העמוד דכ" כיון שהלוקט עומה עולם ככתם ח"ו לם תלכטו כוונתו לעיל, וסך מלונחא נוסט אי הדלקה או סתם עומה עולם לריכס ביאור לסתמיים עומה למלונחא א, ל"ל הנה סג"י ריש סל"ר מוכנס סקסס סא עלילס כלסוסס ס" צו כשיעור וליכא נס וס"י דלוקט לם' חלקים וכמסס נס צכל לילס חלק כל הלילס עוד כ' סתמיים כל הסמן צכל לילס, והנס להי' ראשון לל ס"י סגס צכל לילס צסדלקס ססרי ס"י נס שמן כדי להדליק צו אלא מלא ס"י צו כשיעור סיימי דולק וסולק כל הלילס, וסו סעעס דע"י דסנסס סעסס עולה וכנסס אפק לם כ"י עיקר זכרון נס ססוס דולק וסולק ואין צסדלקס זכרון לנס נס צצנך זמן סדלקס וס"י כסוי ליתן-סמן צכ"ס עימי' דולק כל סלילס, אלא ססס סקלס נגל זמן ססוס ליכא סכסוס נס, לכן כנסו סכסוס סיעור עד סססלס נגל וסס כנסס אפק לם דעיקר זכרון נס סיימי דולק וסולק, וע"י סדלקס עומה עולם ס"ל כס"י סני על סג"י דס"י נס צכל לילס סס"י סססס סססס סלסס כדי להדליק צלילס סלססס

וגם עלילס סלסססס כ"כ סנס, ח"כ לל ס"י נס סס"י דולק כל סלילס דסל ס"י צו סיעור כ"כ, וסגס ס"י ססססס סיס סלססס כדי להדליק צו, וס"ס ציחור לסס"ס סס"י דלילי ססססס עעע צכל לילס לל ס"י סססס סקס"ס נס י"ס עולין וסיקר סנס ססססס עעע כדי להדליק צו וסיעור צרכס ע"י סדלק כל סלילס, ח"כ עיקר סנס צעעס סדלקס סס"י י"ס עעע ונחן סקס"ס צכל לילס נס כדי להסססס צו סססל סצרכס על סיס, חס סעעס על סג"י סדלקס עיסס ע"יס ססדלקס ס"י עיקר סנס וסיעור כנסס ח"ו לם כ"ל לסקניי ולססמיים עעס לסנס צכסילל... צסלונחא דסדלקס או סססס ע"ע וצסלונח' דכנסס אפק לם וסגן:

ערוגת הבוסם 12.

ונראה בסי"ד הא דפליגו אמוראי זר"ש צמח ודליקין אי כצחה זקוק לה או לא חלי צהכ שינוי דנשני אקוטיי הצ"י סכ"ל דאם כינח דמעיקרא חלקו השמון לשמוכה חלקים וע"י נכ דלקו כשיעור ונחמו אי"כ עיקר הנכ לא הי" צמח שתי" להס כדי להדליק דהא חף בלא שום נכ שהיו להדליק שפיר חלא דלא הי" דולק כשיעור ונחמלא עיקר זכר לכס לדין לעשות צמח שיהא דולק כשיעור ונחמלא אמרי" כצחה זקוק לה, דאם לא יחזיר וידליקו אין כאן זכר לכס כלל, ומש"כ לאידך שינוי דנחמו מיד כל השמון כלו לחוך הפך וצוקר ונלאו שלא חקר ונחו כלום, אס כן גס בהדלקת עמנה הולכרנ לכס, דבלא נכ לא הי" צו כדי להדליק כלל מנחמלא י"ל דבהדלקה גרידא סגי לעשות זכר לכס, וספיר י"ל אי כצחה אין זקוק לה ככיל כבון צסי"ד ועפ"י"י י"ל מפרת צמנעהא דכצחה צהא דאנורוה רצנן לשנעמחא

שולחן ערוך וט"ז 13.

<p style="text-align: center;">מנ אבריה נ"י</p> <p>נמ"ל ונ"כ ס' רמ"ז מ"ד פת"ש סס : יב אס כנח. ולא הנמירי נמקיס כחוח ונכח' זקוק לט דתוס כלאו לא נחן כס שפן כשיער [ש"צ ג"ס] ולא יבדך (כ"ס) ונלוו להחזיר לומר והלחיק' נכל שפן ונפיעו כמ"ש קורס קנולו סנת (הט"ל ונ"ח) :</p> <p style="text-align: center;">תרע"ד כתב האורח דנענו להאמירי כרות העטס וכ"ס כצנן ח"ל כנכ ר"ס אס כנה או ונחנה אין להדליק' מנחמריס דלין כהדלק' או מלס דק"ל כנחם אין זקוק לט מ"כ משמע דוקא כרות מנכס וכנו להאמירי ולא כרות לחריס טל מנחם וכ"כ כנכרטי ככ"ל ר"מ חלל כנכרטי מלסני ומחמט דככל כרות של מלס טכנו להאמירי וכ"כ כנכרות כר"מ סיקטין מ"ש וכ"כ כנכסות ונכנ"ט כנכולוט מ"ש : א דמיקר מנחו כ"י : (") כלומר דנמ"ל אי ט"י לכל ג"ס כ"סית : למנח</p>	<p style="text-align: center;">מנ מנ דוד</p> <p>כחזרו שאין מלן דבר ממנון ואין כלן שום יבד לאכור כלל(ד)הלחן גמ' לפיכך כס כנחם ט"י, איי יודט ט"לך חלוי זס כס דאפי' ח"כ כמ' פנחס מלוס חוס קדין כן ונח דנמנרס ככ"ל הרכס כנכמות דלא ק"ל כנחם פתקס מנ"חמלא לט הכיס מנכ דק"ל כנחמ"ל זקוק לט חלא מנ"ל דנחמ"ל כ"ל לאמירי</p> <p style="text-align: center;">אח תרע"ג הרכות הנוכח</p> <p>ב * (ח) והדלקת עושה מצוה * לפיכך יב אם כבתח קורס שעבר זמנח אין (י"י) זקוק לה י (ט) ואפילו כבתח כערב שבת קודם קבלת שבת שיעריין הוא מבעור יום איט זקוק לה * וכן אם כאחר שהדליקה נא דחקיה וביבה אותה בשונג אינו זקוק להו חס ואס (י) ונחמ"ל(י)אמירי מל מ"ש אמירי * והדלקת אין לנ"י מ"ש ואס (י) ונחמ"ל(י)אמירי : א * ד"ר שר (י) חריס שהדליק בו לילה אחת נעשה יסן ואין מדליקין בו לילה אחרת אלא לוקח חרישים ככל לילה ואם אין לו אלא יסן מסיקו בכל לילה באורי ונ"י של מחבת אי"צ חריש ושל זכוכית או של חריס מבושח רינו כמחבת :</p> <p>ד * אין חוששין לפתילות לחזליפם עד שחכבה : תרע"ד שמוח' להדליק מני לנר וכו' ב טע"פ</p>
---	---

רמב"ם 15.
הל" ביאת מקדש

הולכת עצים: ז' וכן הדלקת הנרות כשירה בזרים לפיכך
אם השיב הכהן את הנרות
"וחוציאן לחוץ מותר לזר להדליקן: ... השגת דוראב"ד
ה"ה הפליג כשאלו מותר לזר
לדליקן אלא שאם הדליקן
בשמים:
הרמת הדשן צריכה כהן
שנאמר ולבש הכהן מרו בד וגו'.
ואם הרים ישראל לוקה ואינו
חייב מיחה אע"פ שאין אחריה עבודה שנאמר עבודת
מתנה עבודת מתנה הוא שתהיה בכהן לבדו ואם קרב
לה הזר חייב מיחה. אבל עבודה שלוק אין חייבין עליה
מיחה. [וכן אם דישן מובח הפנימי והמנורה אינו חייב
מיחה:] מ' סדר המערכה פורקה וחזור הכהן וסודרה

וזהו כמה שנים הקשיתי על דין זה של הר"מ, דאם הוליאן לחוץ מותר זר
להדליק, הא צמורה ודאי הדלקה עושה מזוה ולא הנחה, דאי לאו
הכי לא הימה דומה שבת, דאפשר לנשות קודם השבת להדליקה ובשבת
יגביה ויעמנה, ומצוה להדיח צרש"י שבת כ"צ ע"ז ד"ה אי הדלקה עושה
מזוה וכו', כדאשכחן צמורה. ואם צמורה מצוה דאי הדלקה עושה מזוה
הדלקה במקומה צעיק, ואי הדליקה מבטלים והוליאה גבי זר מנוכה לא
עשה כלום, ע"ש, א"כ כיון דמקום הצמורה שהיה, נדאי נרין להדליק
במקומה היינו שהיה, ושלא במקומה לא עשה כלום, ואך כמזו הר"מ
והראב"ד דהדלקתן צמח כשרה, הא הדלקה במקומה צעיק, ואחר זמן
מלאמי קושא זו נספר מעשה רוקח למכס ספרדי על הר"מ ס"ד מחנוכה
...ה"ט, הקשה קושא זו, ואינו מחמ ידי כעת.

מבחת חינוך 16.
מצוה צ"ח

מהר"ם שיק 17.
על תרי"ג מצוה

ב) וצ"ע במה שסקסס על הרמב"ם שספק דאם הוליא סמורס
חוץ לטייל לדליק עם האר אינו סבול ימ"ש בחילוק
דייטם ש"ל אלא שמתה על הרמב"ם שהרי אמרו שבת כ"כ הדלקה
במקומה ע"י וסוף משכחת לה שדלק סוד הם הלי לטייל בבר
מחייב מיחה ולי הוליא לחוץ הא הדלקה במקומה ע"י ולמדי ל"ק
לרמב"ם דאם דלמדי" דהדלקה במקומה ע"י זה דווקא בבר המכוס
דקיי"ל וכתבתי אין זקוק לה וסיק שירכסו טלג הוא כשעת הדלקה
וסברכה ולכן אמרי" דאם דליק מבטלים וסולחו. לחוץ לא ילא וכן
נראה מוכח כן מש"ש סס"י תפ"ג דסיים דהדלקה ששם מלוס
ולכך הם ככתה אין זקוק לה וסקסס ספרי" מאי סמנ"י יא זו לוד
ולטייל סוכר הש"ס דסיק ספס דהדלקה במקומה משוה דכתבתי
אין זקוק אבל הם כל תוך הזמן המלוה הוא שחזיר לא גם הם
הדליק במקו"ה והיחס במקומם יולל ובמזמור קיי"ל דאם ככתה
בזילה או יזוס לדעת הרמב"ם סב"ל המלוס שידליקנס ולכן ססיר
חיכ"ל דלטייל אי מוליאם לחוץ והדליקה וסיחס אח"כ במקומה
יולל אלא סכמתי"ה סקסס סוד וכתוב"כ מצוה ע"ד מקו"ה דיעלוד
אזוה לפני ה' יל"ס דנרין שידליקה דווקא בשמים, וזה אפשר
לייבב עשה"ש לפיל דלסרמב"ם האי לטי" ס' יל"ס"י מיכה סבל הנרות
מלוחן שחזירו כל היוס לסמלות נר חמיר ובכתיב נקרא סרש
אמור יסרוך את הנרות לפני ה' לסמלות נר חמיר ח"כ חילסרין
האי לפני ה' נלמד סבל הנרות המלוס להחיר חמיר כמ"ד דכתיב
בלסוף רבים וסנס מוכח מקרא סב"ל דב"י שידליקה לפני ה' אבל
סמ"כ קאי לחודך מ"ד דיק נר' המסרבי מלוחן להעלותו כד חמיר
וא"כ האי לטי" ס' מותר ודב"י מינ' להדליקנס בס"ס כן נראה
י. ו אפשר לומר סוד דכתיב קאי רק על סג"ל סמערבי וסרמב"ם
קאי על סג"ל סמערבי:

משבת יעב"ץ 18.

והנה כנגד רש"י בשבת כ"ג ט"ז ה"ל, אי הדלקה עושה מצוה, אי המצוה של חנוכה חלשה בהדלקה מדליקין, כדאשכחן במנורה. ולכאורה משמע שבהדלקה המנורה במקדש, הדלקה עושה מצוה. ולפי"ז נמצא דבשם שצנר חנוכה הדלקה במקומו צעיק, ואם הדליקה צעיק והולאה לא עשה כלום, משום דהדלקה עושה מצוה, כמצוהר בשבת כ"ג ט"ז, כך הוא הדין בהדלקה במנורה במקדש, כיון דהדלקה עושה מצוה, אי"כ הדלקה במקומו צעיק, והיינו צעיק צביכל, אבל אם הדלקה בחוץ ואפילו צעורה לא עשה כלום.

אולם הרמב"ם כתב צעיק מ"י בראה מקדש ה"ז, וכן הדלקה הגרוה כשירה צעיק, לפיכך אם הכוונת הכהן את הגרוה והולאה לחוץ מותר לור להדליק. ובהשגות הראב"ד אי"ה הפליג בשאמר מותר לור להדליק, אלא שאם הדליקן כשירות, ועיי צ"מ וטעמו של רצונו דכיון ללא עבודה היא, מישיר נמו ערי כמו שהומה שיהא כשירה צעיק. עיי"פ מצוהר צעיק הרמב"ם והראב"ד, שאי"פ שמקום המנורה ונמצאה שיהא דולקת צעיק צביכל, מי"מ כשירה הדלקתה גם בחוץ, ועיי מי"מ מצוה ל"ח שחמה על זה, ה"א במנורה ודאי הדלקה עושה מצוה ולא הנחה, דאי לאו לא ה"א דוחה שבת, דאפשר לטאות קודם השבת להדליק ובשבת יגביה ויניחה, ומצוהר להדיח צעיק שבת כ"ג ט"ז ד"ה אי הדלקה עושה מצוה וכו', כדאשכחן במנורה, ואם צבוגיא מצוהר דאי הדלקה עושה מצוה, הדלקה במקומו צעיק, ואי הדליקה צעיק גבי נר חנוכה לא עשה כלום, אי"כ כיון דמקום המנורה צביכל, בודאי צריך להדליק במקומו היינו צביכל, ואלא במקומו לא עשה כלום, והאיך כתבו הרמב"ם והראב"ד דהדלקתן בחוץ כשירה, ה"א הדלקה במקומו צעיק, ע"כ.

ונראה נדעת הרמב"ם והראב"ד, דהנה כהן כעור הלכות חנוכה ה"י חרשי"ה, ה"א הדלקה עושה מצוה ולא הנחה, שאם היה מונח במקומו שלא לשם מצוה חנוכה מדליקה שם, וא"ל להסירה ולהניחה לשם מצוה חנוכה וכו', ומי"מ צריך לדליקה במקום הנחה, שאם הדליקה צעיק והולאה לחוץ לא ינא שהרואה חומר ללבו הוא מדליקה. ועיי ב"מ איכא להקשות דבגמרא איבעיא לכו הדלקה עושה מצוה או הנחה עושה מצוה, ת"ש דאמר רבא דליקה צעיק והולאה לא עשה כלום, אי"כ הדלקה עושה מצוה, הדלקה במקומו צעיק מצוה לא עשה כלום, אי"כ הנחה עושה מצוה אמאי לא עשה

משנת יעב"ץ עמוד מס 467 א"י"ח וולטי, יתכן בצבאל בן משה אריה הדרום ע"י חכמת אברהם החכמה

משנה

חלכות חנוכה טימן עז

יעבץ

והסחורה כשהיא זולקת להיכל, שהרי הדלקה במקומה צעין.

ונראה דעמא ברמיזא דאוריג' כמשיי' המוקדן וסוף צעין ילדו כרגל הייל, דכא דמוהר' להדליק אה הכרזת כענין שנה והדלקתה הולכת ונמנמת בשנה, ובלא אלא משום חנו, והרי זה כאלו הצעיר' הוא צעמו בשנה, חלל' דלשו משום חנו הוא, בשמיה שאלה הן מחמת ירו, דאחיה עשה ופשה הכל, ולא השגיון ליה משום דמכילן ולבא, וכן הוין למיין שנה דכי אחיל' משרי' שנה אחיל' וכמילן דלגמריה צידים בבבא שדנה דלח ציה איסור' משיב, פ"ה, ולמיין צר חוכה כשהלוק' צענים, גם אם כותיל' לחון וכוונתו על פתח ביתו כשהוא זולקת, חון זה קאילו עשה אה הדלקת' מחדש כשהיהו על פתח ביתו, דלשו משום חנו, כיון כהגלל' הוא דלשו משום חנו, שדאחיה עשה כהדליק' נעשה הכל, וכמילן דלגמריה צידים בבבא שדנה כהדליק', משיב' לא מביי מה שדולק' בחון על פתח ביתו, שהרי מעשה הדלקת' נעשה צענים, ולא עשה כלום עדי שדולקתו במקומו.

צוקר הוא מדליק נר שנתה, ועיי' כ"מ ולחיי' שט, וא"כ לריך קרה שוחט שנה.

וכן בא דבאיא הנתיב עם אה דברי רביי' צענת כיב עיי', או הדלקת' שוחט מלוב, או המלואה על המוכה תלויה כהדלקת' מדליקין, כדלשכחן כמורה, ובי' בעיי' סי' הרשי' סקיי', הדלקת' שוחט מלוב, שפשי' דומיה דמורה. והיינו דביר' חוכה הדלקת' שוחט מלוב, כדלשכחן כמורה. והיינו דביר' חוכה הדלקת' שוחט מלוב, דכא דכתיב מנדים כמשכחות, שאין רחוק מדברי רביי', דכא דכתיב כדלשכחן כמורה, היינו לענין שדולקין מל' לנר, ולא כדלשכחן עם לומר כהדלקת' שוחט מלוב, ועיי' בפערי חסובה עם סי' הרשי' סקיי'.

ה

והנה בעיי' סי' הרשי' סקיי' הייל' כתוב, הדלקת' שוחט מלוב, פרטיי' דומיה דמורה, וא"כ לא שייך כן צר של שנה, ועסי' רביי'. ושוחט הוא שכוונתו לדברי ברמיזא כלכות שנה סי' רביי' סי', וריך להיו' הגרות במקום שדולקין, ולא להדליק במקום זה ולאצט' במקום אחר. ועיי' מני' סייק כ"ג, ולא להדליק וכו', כדומד שאינו ניכר כהדליק' לבב' שנה וכו', וכמרי' שפשה כהמס' כהדלקת' במקומה צעין וכו', וקיי'ל' הדלקת' שוחט מלוב וכו', עיי'.

אמנם בעיי' כתוב דבר שנה חון הדלקת' שוחט מלוב, ועיי' בפרי' מנדים כמשכחות עם שבער על דביו, דמחברי' להלוק' נר של שנה, עיי' כהדלקת' שוחט מלוב, כדאיתא בשנה כ"ג ע"ה, וטור חוקק' מצריכין וכו', להדליק נר של חנוכה, עיי' כהדלקת' שוחט מלוב.

והנה בפני' יהושע עם כתב וי"ל, לכאורה נראה דבר על שנה דעלמ' דמצריכין וכו' להלוק' נר של שנה, היינו וכו' משום הדלקת' שוחט מלוב, וא"כ לפיי' כמשכחות כהדלקת' משי' שער' הויה גדול, היה לריך לכמותה והדלקת' כשהגיע זמן הדלקת', כדלשכחן ככא לענין נר חנוכה, ומלשון כהמקום לא משמע כן, אורי' משמע לכוין דהך כהדליק' צעור הויה גדול, אפי' יכול לנרך אחי' כזמנה, (דכיון אי' מצריכין ברמיזא סי' שנה סי' רביי' כסי' ו', ואם היה כול' זולק' מצעור' כוונ' גדול, יבגרו ויחזור וידליקו לנר שנה), ונראה לי דלא שייך כן מילתא כהדלקת' שוחט מלוב או הנחה שוחט מלוב, חלל' צר חוכה לחוד שחיה שוחט מלוב וכו', ומשרי' או חיה' דכתיב עשה מלוב היה לנרך לכמות נר של חנוכה, או לומר על נר חנוכה, משאי' צר שנה וויי' עיקר' מלוח' לחיה' משום שנים ביתו, אי' לכיי' יא לנרך להדליק' ולא לכמות, כיון שאין באור חלל' סי' כהדלקת', ע"כ.

עיי' מורה דברי' המיו' והפיי' שגור שנה חון הדלקת' שוחט מלוב, חלל' עיקר' המלוב הוא שוכיה לו נר זולק' בשנה, ולכארי' אי' חלל' חיה' בשנה כ"ג עיי'. תינת' וכלצ' חלל' יקיים ופלה ואהר'. ופרטיי' חלל' יקיים, דלא מייבאר' שחיה' של שנה, ובלא גם חלל' מייבאר' שחיה' של שנה, מיי' הוא מקיים מלוב נר שנה, שחיה' על לו נר

אולם כהדלקת' המורה במקום, כתב ברמיזא' שכתבי' גם כהדליקת' בחון, ובלא הדלקת' במקומה צעין, ונראה דכתיב רבינו חיים הלוי צענים מה' ביהא מקדש' הי' דעמא ברמיזא' דסי' דל' עיקר' כן מילתא כהדלקת' הגרות חון המלוב צענים משום כהדלקת', כי אם דשיקר' מלוביה הוא שחיה' הכרזת' וזולקת' חנו, ובה' כהרזת' וזולקת' הוא דכו' וכו' קיום מלוב זו, ועיי' כהדלקת' הכרזת' חיה' ככלל' מורה, וזין שבויה חלואה רח' על עמ' המשכה, וכמקום שגמ' המשכה הוא כהכר' דין קיומה, משאי' כהדלקת' דמשום כהדלקת' חיונו עוסקי' כלל כהכר' דין קיומה, עיי' לכו' עבודה הויה, פ"ה, ולפי' כהדלקת' המורה בשנה חון כהדלקת' שוחט מלוב, שהרי המלוב הויה לא עמ' משום כהדלקת', חלל' המלוב הוא שחיה' הכרזת' וזולקת' חנו, ויש ציה נשי' לוי'א שכהדלקת' המורה לא רח' ז' כר' דלאו עבודה הוא חלל' עמ' חשי' כשרים להדליק' חנה המורה, שחיה' צר חוכה חנוכה בשנה כ"ג עיי', והנהו' דלגמרי' הדלקת' שוחט מלוב, כהדלקת' חשי' לא עשה ולא כלל, וא"כ כהדלקת' המורה שאין הדלקת' שוחט מלוב, אם הדליקת' חשי' שפיר' כוי הדלקת'. (שוב ראי' צמוריא' על ברמיזא' כי ביהא מקדש' סי' ב"י, שגמר' לומר כהדלקת' המורה דלאו עבודה הויה, עיקר' המלוב הוא שחיה' דלוק, ואפילו הדליקו קוף ככה, עיי'.)

ולפי' זה פשוט הוא דעת ברמיזא' שדולקתו חנה המורה בחון, כיון שאין הדלקת' שוחט מלוב כמורה, אי' לא צעין כהדלקת' במקומה, חלל' קיום מליצה הוא כמשכחות חנה המורה צענים במקומה והויה זולקת'. והא דכתיב הריח מלוב י"ח כ"ג, דכמורה ודאי כהדלקת' שוחט מלוב ולא חוכה, דאי' לאו הכי לא היה דומה שנה, דלשכחן לפשוט קודם כשנה להדליקת', וכענת' הגויה וישימה. אמנם דבריו אינם מוכרעים כלל, שחיה' צענת' ברמיזא' היא ציי' מה' חנוכה' ומוסטין חיי', עם

משנת יעבץ עמוד 467 או"ח וולטי', יעקב בצלאל בן משה אריה חודש' י"י תל"ה תרצ"א חתומה

קדושת לוי 19.

הדלקת עושה מצוה וכו' הנחה עושה מצוה

הנה ידוע, שעיקר עבודת האדם בחפלה ובתורה ובמצוה להחליט נפשו ולבו לחי באהבה וחשוקה נפלאה על ידי התכונות בגדלות זו בהעמקת הדעת, או החלטה נפשו לחי בעריבות מחיקות ידידות כו', וכמו שידוע בענין שמחה של מצוה שהעיקר לעשות כל מצוה ומצוה באהבה וחשוקה גדולה ובהתלהבות עצומה, וזהו פירוש הכרמה ברוך אתה ה' וכו' להדליק וכו', שאנו מכריזים ומשבחים לחי אשר בחר בנו לעם סגולתו לעשות מצותיו בהדלקה ובהתלהבות עצומה כשלהבת העולה מאליה, אמנם לפעמים כאשר נתטמטם לבו ושכלו של אדם אשר אי אפשר לו לעשות המצוה בהתלהבות וחשוקה, בשביל זה לא ימנע חס ושלום מלעשות המצוה, אלא יעשה המצוה בהנחה גם כלי התלהבות.

ובזה נובן הפלוגתא שבין שני מאן דאמרי חד אמר הדלקת עושה מצוה וחד אמר הנחה עושה מצוה, ובאמת אלו ואלו דברי אלקים חיים מר אמר חדא כו' ולא פליגא, כי מאן דאמר הדלקה עושה מצוה, פירוש שלכחלה צריך האדם לעשות המצוה בהדלקה ובהתלהבות בחשוקה נפלאה, ומר אמר הנחה עושה מצוה פירוש, לפעמים כאשר נופל ממדרגתו ואין לו מוחין דגדלות, לא ימנע מלעשות המצוה חס ושלום אלא יעשה בהנחה פירוש גם כלי התלהבות, וזה כונת חכמינו ז"ל מאן דאמר הדלקה עושה מצוה סבר כבחה זקוק לה, פירוש כי לכתחלה כאשר האדם שאין לו התלהבות, צריך לייגע מוחו ושכלו להתכונן בגדלות הכורא ברוך הוא, ועל ידי זה תחלה נפשו להייעשה המצוה בהדלקה ובהתלהבות, ומאן דאמר הנחה עושה מצוה סבר כבחה אינו זקוק, פירוש כאשר נופל ממדרגתו ואי אפשר לו בשום אופן לעשות בהתלהבות ובהדלקה אינו זקוק לה, פירוש בשביל זה לא ימנע את עצמו מלעשות המצוה חס ושלום, אלא יעשה בהנחה גם כלי התלהבות.

(קדושת לוי, לחנוכה)